

amb *-d-* salta a la vista que era un arabisme autòcton o bé un catalanisme, de cap manera un mot portat de l'italià central 6) Si el mot romànic s'alterà per influència de l'àrab, s'explica la forma *sobrassada* del *Maestrat* tenint en compte que l'àrab, que després l'alterà en *b*, canviava la *p* en *f* en el període arcaic (*alficoz, ferrieruelo, Formentor* etc., *DCEC* iv, 1096b)

No asseguro res. sé prou que algun d'aquests arguments és susceptible de bona rèplica. Però sí que cal estudiar-ho millor, i que és versemblant l'origen mos sàrab.

DERIV.: *Sobrassada Sobrassader, sobrassadaria En-sobrassadar.*

1 «*Soprassata* sorta di salame che si mangia in fetta», Boerio, *Diz veneziano*, «*suppizzata* carne cruda di maiale tagliata minutamente, salata ed impepata, rimasta ed insaccata in intestini grassi dello stesso maiale: è un salame molto gustoso e si mangia secco», Malara, *Voc Calabro-Reggino* — 2 Seria bo de saber les formes del mot a Sicília i Sud d'It.; només veig que entre les calabreses, tres (*suppressata* etc.) són les que s'ha d'esperar; les altres dues *supprezzata* i *supizzata*, tenen una *zz* que no es veu gens clara (Rohlf's, *DizDial. Tre Calabria*, 314, i Malara, supra). L'*AIS* no té un mapa *soprassata* sinó només un complement de l'article *salame* (n° 1000) dedicat a la *sobrassada*, on per desgràcia només consta en un punt de Calàbria (*suppressata*, p. 783), tres del Vènet (*soprésa*), un de Sicília (amb la suspecta *tts, suppettsata*, p. 859, al S. de Messina) i un punt a l'O. de Nàpols (720). ara bé en aquest hi ha una forma amb *sonora* que sembla clarament manllevada del català: *na subbrassata* Notem que almenys un dels embotits que demana el rei Martí (*andola*) té forma manllevada (francès o català). A Sardenya una de les dues variants, *subbrassada*, observa MLWagner (*DizEtimSdo* II, 437) es denuncia per la seva *-bbr-* com un manlleu del català i no pas de l'italià. L'*africada -tts-* de Calàbria i Messina s'explica com a italianització d'una *-ss-* catalana (i són els llocs de l'epopeia doscentista dels almogàvers, molts dels quals eren moriscos o gent de la frontera contra els sarraïns)

SOBRE, del ll. SÜPER id. □ 1.ª doc · orígens.

«Aquella sement que cadeg *sobre* la pedra e fo secca --- demostra la paraula de Déu, qui --- vén Diabie e la tol del cor per zo qar no à --- caritat ---», *Hom*, 3r5. Prescindint de les qüestions gramaticals fem excepció només per un parell de detalls poc coneguts Antigament pogué tenir el sign. de 'a càrrec de, en mans de': «Els dixeren: —Pregam-bos que no ns ho tolgats, que honta hi pendríem—. E Nós dixem-los —Laxats-ho *sobre* Nós, que a la longa Nós vos en guardarem, d'onta e de vergonya», Jaume I (Ag, 323, § 287). La pronúncia ha estat sempre *sobrə* (-e occid) quasi del tot àtona; la construcció pot ser vulgarment en combinació amb *de*. així, en un parlar xipella. «la casa és a *sobri* del camp» o «és *sobri* del camp» (precedint *a*, o sense) Tuixén (1964).

Una variant ben poc estudiada és *sobres*. En cat. central hi està molt estesa, i afectada especialment a l'acc. 'a propòsit de, tractant de' (=ll *de*), i llavors pot anar sol o seguint-li *de*: «*sobraz* el deute et diré que ---» (molt barceloní), i avui *sobres de* se sent com a excessivament vulgar, però potser no fou sempre així: «ansiosos de treure-li del bec *sobres de* sa pretensió ---», B. de Maldà (*Coll B V.*, 230). *Per sobre* = *per damunt* 'superficialment', susceptible fins i tot de ser usat en superlatiu. «Los passos de sa història tu coneixes? / —Uns quants només, y encara molt *per sobre*», F. P. Briz (*Cap de Ferro* I, § 1, estr. 31, p. 12). També *sobres que* 'ultra que', i en una ploma que no és pas vulgar: «--- t'entusiasme --- el Chor de les Illes Gregues, i *sobres que* --- aquest hermós fragment de l'obra no figura encara en el tom --- 1877 --- ens diu ---», NOLLER, a 1902 (*Mem Lit*, 358)

DERIV.: *Sobrar* [S. XIII] del ll. SÜPĒRĀRE 'ser superior', 'sobrepujar', 'vèncer' tr., que en l'Antiguitat era l'ús corrent i el més freqüent (amb complement acusatiu de la cosa o ésser superat); en cat. antic es conservava aquest valor tr. (A) plenament, i en tots els seus matisos, cosa després antiquada; en el caràcter intr. (B), també ben clàssic i gens rar en llatí, tenia els matisos de 'abundar, ser abundós en això o allò', i el de 'haver-n'hi de més (d'alg c), més del que fa falta'; en el ll. tardà ja s'arriba algun cop a un ús ben semblant al matís modern, pregnant, de 'sobrar, quedar'; com en l'agrònom Palladi: «scrobe effossa et repleta, si *superaverit* terra, pinguis est, si defuerit, exilis».

A) Tr.: molt abundós encara en tota l'E. Mj. a) 'superar, ser superior': «veges, per gran que tu sies, si podràs *sobrar* en granes l'orifant, qui és bèstia salvatge», *Boeci* (Ag, 133); «la bellesa de aquestes dues, segons és dit, batallavan, e no s podien *sobrar*: solament fonc --- pronunciat la alamanya haver lo coll pus lonc, e la italiana la boca pus chica», *Curial* II, 129, «la sua calor *sobraue* la calor dels carbons», *Tuglat*, 86; encara en el *Vivrolat* montserratí de c. S. xv: «Rubís millor, / lir transcendent, / *sobran* tot altre flor / ---» (Villanueva, *Vi La* VII, 152, v. 6); b) 'convèncer, sortir un amb la seva': «finalment lo fill *sobrà* al pare», Eiximenis (*Terç*, *NCl* VI, 109); «Natana vencia e *sobrava* de rahons Nastàsia», «per tal que ls serrayns no l poguessen *sobrar*», Llull (*Blang*, *NCl* I, 124.5; *Obra Poè*t, Ross., 439); «per so que veritat *sobre* messonya» (trad. *superet mendacium*, 604 21), *VidesR*, 200v1;

c) 'vèncer', significat al qual s'arriba passant per casos intermedis en què ja es parla de lluita i fins d'armes, si bé en termes abstractes: «*sobrà* de proëse tots los altres cave<|>lès», Reixac (trad. «sormonter de proëse»), *Q*, 11.23); «la saviesa *sobra* a armes e a tota força», Francesc Eiximenis (*Regiment de la cosa pública*, ed *NCl*, 106 7); «te *sobraré* eu viva, e mls morta», *VidesR*, 135v2; d) en si es tracta ja de venciment militar o per armes, i amb acusatiu del vençut «que no pugués ésser vençut ni *sobrat* per mi lo ca valler», *Blang*. (I, 231.19); «e així *sobrar*-los-hem», Desclot, § 49, «un fre l'emperador féu fer, / de la un